

BÖLÜM 6

COSO VE ISO 31000 KURUMSAL RİSK YÖNETİMİ REHBERLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME¹

Anıl GACAR²

GİRİŞ

İşletmeler, bireylerin istek ve ihtiyaçlarını belirli ve makul bir kar hedefiyle karşılayan ekonomik birimler olarak tanımlanabilmektedir. Küreselleşmenin başladığı tarih olarak gösterilen 1990'lı yıllar ile birlikte, işletmeler birden fazla ülkede herhangi bir sınırlamaya tabi olmaksızın faaliyet gösterebilmektedir. Bu dönemde özellikle iletişim olanaklarının gelişmesiyle birlikte işletmeler, birçok değişimin etkisi altında kalmakta ve bu değişimlere uyum sağlayabilen işletmeler, faaliyetlerini sürdürebilmektedir.

Küreselleşme ve iletişim olanakları ile birlikte işletmeler arası rekabet artmakta; bu durum işletmelerin hedeflerine ulaşabilme veya varlığını sürdürebilme konusunda birtakım olumsuzluklarla karşılaşabilme olasılığını beraberinde getirebilmektedir. Risk adı verilen ve işletmenin hedeflerine ulaşmasını etkileyebilecek olayların olma olasılığı şeklinde ifade edilebilecek bu olgu, işletmelerin varlığını sürdürebilmesinin önünde bir engel niteliği taşıyabilmektedir.

Risklerin yönetilmesi; başka bir anlatımla maruz kalınan risklerin en aza indirilmesi gerekmektedir. Risk yönetimi, gerçekleşme olasılığı olan ve gerçekleştiğinde işletmenin hedeflerine ulaşmasını etkileyebileceği değerlendirilen olay ya da durumların tanımlanması, değerlendirilmesi ve bunlara uygun yanıtların verilmesi konusunda yürütülen faaliyetler bütünü olarak tanımlanabilmektedir (Lam, 2014: 6). Şirketler, hem mevcut varlıklarına, hem de gelecekteki büyümelerine yönelik riskleri en etkili ve verimli şekilde yönetmek, uzun vadede yüksek performans sergilemek amacıyla risk yönetimine önem vermektedirler (www2.deloitte.com, 18.10.2019).

¹ Bu çalışma, Dr. Anıl GACAR'ın "İşletmelerde Kurumsal Risk Yönetimi Varlığının Belirleyicileri" isimli doktora tezinden türetilmiştir.

² Dr. Öğr. Üyesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi anil.gacar@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4571-3886

SONUÇ

Küreselleşme ile birlikte artan rekabet, şirketlerin karşılaştığı riskleri arttırmaktadır. Risklerin artmasıyla birlikte risklerin yönetilmesi konusundaki çabalar artmakta; bu durum onların etkisini azaltma yerine değer yaratmaya dönüşmesi konusundaki çalışmalarla boyut değiştirmektedir. Risklerin işletmeler açısından değer yaratabilmesi için riskler meydana gelmeden onları öngörmek ve risklere karşı hazırlıklı olmak gerekmektedir. Kurumsal risk yönetimi olarak ifade edilen ve risklere karşı kurumun bütünü tarafından hazırlıklı olmayı gerektiren bu yaklaşım, işletmecilik alanında gündemde olan ve uzmanlarca önem verilen konulardan biri haline gelmektedir.

COSO ve ISO tarafından hazırlanan kurumsal risk yönetimi rehberleri, işletmelere, risklerin yönetimi konusunda çerçeve model sunmaktadır. Bunlardan COSO rehberi, küçük ve orta ölçekli işletmeler tarafından anlaşılması zor olan; ancak çok uluslu işletmeler tarafından uygulanabilecek ayrıntılı bir rehber ortaya koymaktadır. İşletmelerin COSO KRY'yi uygulayabilmeleri için çok karmaşık ve ayrıntılı süreçlerden geçmeleri gerekmektedir. Buna karşılık ISO rehberi ise hem küçük hem de çok uluslu işletmeler tarafından uygulanabilecek basitlikte ve işletmedeki her çalışanın anlayabileceği ölçüde sade bir şekilde hazırlanan bir rehber niteliğindedir. Yapılan çalışmalarda, ISO tarafından yayınlanan rehberin, gelecek dönemlerde daha geniş bir uygulama alanı bulabileceği değerlendirilmektedir. Bu anlamda, Türkiye'deki işletmelerde, ISO 31000 kurumsal risk yönetimi rehberi konusunda farkındalık oluşturulması ve risk yönetimi çalışmalarının desteklenmesi beklenebilir.

KAYNAKÇA

- Arena, M., Arnaboldi, M., and Azzone, G. (2010). The organizational dynamics of enterprise risk management. *Accounting, Organizations and Society*, 35(7), 659-675.
- Beasley, M.S. (2016). What is Enterprise Risk Management?, Poole College of Management, Enterprise Risk Management Initiative.
- Buchanan, L. (2004). Breakthrough ideas for 2004. *Harvard Business Review*, 2, 13-16. <https://hbr.org/2004/02/breakthrough-ideas-for-2004> (05.01.2019)
- COSO (2004), *Enterprise Risk Management-Integrated Framework*, Executive Summary, Eylül
- COSO, (2017), *Enterprise Risk Management Integrating with Strategy and Performance*, Executive Summary, Eylül
- Cowan, A.M. (2013). Risk Management Standards. <https://stillmaker.edu.au> (18.10.2019).
- Dickinson, G. (2001). Enterprise Risk Management: Its Origins and Conceptual Foundation. *The Geneva Papers on Risk and Insurance*, 26(3). 360-366
- Erkan, M. ve Karakoç, M. (2011). ISO 31000 Ve COSO ERM Karşılaştırması. *Muhasebe ve Bilim Dünyası Dergisi*, 2, 1-19

- Ertan, Y., Poroy Arsoy, A., Kılınçarslan Bora, T. (2017). Kurumsal Risk Yönetimi Olgunlaşma Seviyesinin Finansal Performansa Etkisi: Türkiye Örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Ekim, 139-156
- Gjerdrum, D. ve Peter, M. (2011). The New International Standard on the Practice of Risk Management – A Comparison of ISO 31000:2009 and the COSO ERM Framework, *Risk Management*, 8-12
- Görmen, M. ve Korkmaz, G. (2017). Kurumsal Risk Yönetimi Olgunluk Düzeyi. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 7(14). 283-310
- Karakaya, G. (2018). Coso Kurumsal Risk Yönetimi - Riskin Strateji Ve Performansla Uyumlaştırılmasına İlişkin Düzenleme Çerçevesinde Getirilen Güncellemeler, Denetim, 8(18), 15-22
- Kurt, G. ve Uçma Uysal, T. (2018). COSO Kurumsal Risk Yönetimi Çerçevesi Güncelleme Projesinin Getirdiği Yenilikler. *Muhasebe ve Denetim Bakış*. 19-34
- Lam, J. (2014). Enterprise Risk Management: From Incentives to Control. Second Edition, Wiley Finance Series.
- Lawson, B. P vd. (2017). A Survey On Firms' Implementation Of COSO's 2013 Internal Control–Integrated Framework. *Research in Accounting Regulation*, 29(1), 30-43
- Liu, J.Y. vd. (2011). Current Practices and Challenges of Implementing Enterprise Risk Management (ERM) in Chinese Construction Enterprises. *The International Journal of Construction Management*. 11(4). 49-63
- Lulia, C.S. (2014). Comparative Study Between Traditional And Enterprise Risk Management - A Theoretical Approach, *Economic Science Series*, 23(1), 276-282
- McShane, M.K vd. (2011). Does Enterprise Risk Management Increase Firm Value?, *Journal of Accounting, Auditing and Finance* 26(4), 641–658
- Martin, K. vd. (2014). The Potential Impact of COSO Internal Control Integrated Framework Revision On Internal Audit Structured SOX Work Programs. *Research in Accounting Regulation*. 26(1). 110-117
- Michael McShane, (2018). Enterprise Risk Management: History And A Design Science Proposal, *The Journal of Risk Finance*, 19(2), 137-153
- Moeller, R. R. 2007. COSO Enterprise Risk Management Understanding The New Integrated ERM Framework, John Wiley&Sons,Ltd.
- Olechowski, A. vd. (2016). The Professionalization Of Risk Management: What Role Can The ISO 31000 Risk Management Principles Play?, *International Journal of Project Management*, 34(8), 1568-1578
- Prewett, K., ve Terry, A. (2018). COSO's Updated Enterprise Risk Management Framework—A Quest For Depth And Clarity, *Journal of Corporate Accounting & Finance*, 29(3), 16-23
- Purdy, G. (2008). How to Bring Your ERM Framework into Line With ISO 31000, Lexis Nexis 5th Annual Risk Management Conference, 26 June.
- Purdy, G. (2010). ISO 31000:2009—Setting A New Standard For Risk Management. *Risk Analysis: An International Journal*. 30(6), 881-886
- Sanjaya, C.K. and Linawati, N. (2015), Pengaruh Penerapan enterprise risk management dan VariabelKontrol Terhadap Nilai Perusahaan di Sektor Keuangan, *Finesta*, 3(1), 52-57.
- Schanfi eld H. A. (2009). More to Risk Management Than COSO ERM. *Journal of Accountancy*, December
- Shortreed J. (2008). The Evolution of Risk Management: Just do it ! -- do ISO 31000. http://irr.uwaterloo.ca/pdf_files/Just-do-it.pdf (03.01.2020)
- Sobel, P.J. ve Reding, K. F. (2004). Aligning Corporate Governance with Enterprise Risk Management. *Management Accounting Quarterly*, 5(2), Winter

- Soltanizadeh, S. vd., (2015). Business Strategy, Enterprise Risk Management And Organizational Performance. *Management Research Review*, 39(9), 1016-1033
- Standards Australia, S.N.Z., 2004. As/NZS 4360:2004.
- Şener, M.M (2018). Kurumsal Risk Yönetimi Üzerine Bir Yazın Taraması. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 71, 459-494
- Thompson, D. (2003). Risk Management: A Brief History. *Journal of Banking & Financial Services*, 117(3), 30-32.
- Veiroj, A. (2017). Towards a Risk-Based Business Model for Cooperative and Mutual Insurers.ICMIFPresentation. https://www.eiseverywhere.com/file_uploads/b4a77cc9bc0355432333b0607e163aee_2.AlejandroVeiroyENGLISH.pdf (18.10.2019).
- Widjaya, P.E. and Sugiarti, Y. (2013), “*Penerapan Risk Management Untuk Meningkatkan Non-Financial Firm Performance Di Perusahaan Murni Jaya*”, Calyptra: Jurnal Ilmiah Mahasiswa Universitas Surabaya, 2(1).
- Wisuttee Wong, G. ve Rompho, N. (2015). Linking Balanced Scorecard and COSO ERM in Thai Companies. *Journal of Management Policy and Practice* Vol. 16(2), 127-134